

Vyhodnocovací strategie (lenost vs. striktnost)

IB016 Seminář z funkcionálního programování

Adam Matoušek, Henrieta Micheľová

(původní autoři slajdů Vladimír Štill, Martin Ukrop)

Fakulta informatiky, Masarykova univerzita

Jaro 2021

Líné vyhodnocování: příklad

```
fst (1, undefined)  $\rightsquigarrow^*$  1
```

- druhá složka dvojice se vůbec nevyhodnotí

```
let fact n = product [1..n]  
in map fact [1000000,999999..0] !! 999995  $\rightsquigarrow^*$  120
```

- jednotlivé prvky jsou vypočítány, jen když jsou vyžádány (počítá se jen faktoriál pětky)

```
let fibs = 0:1:zipWith (+) fibs (tail fibs)  
in fibs !! 100  $\rightsquigarrow^*$  354224848179261915075
```

- seznam je konstruován líně, tedy jen prvky, které jsou potřeba

- každá hodnota v Haskellu může být
  - a) vyhodnocená
  - b) nevyhodnocená – tzv. *thunk* – výraz, který lze vyhodnotit
- pokud se snažíme nevypočítanou hodnotu přechíst, vypočítá se
- při příštím čtení je již vypočítaná
- vyhodnocuje se vždy jen to, co je nezbytně nutné
  - jen ty části výrazů, jejichž výsledek je potřeba
  - jen do té hloubky, dokud je to nutné
(vzpomeňte na `take` na nekonečných seznamech)

Líné vyhodnocování

```
fact n = product [1..n]
facts = map fact [0..]
[]      !! _ = error "(!!): index too large"
(x:_)   !! 0 = x
(_:xs)  !! n = xs !! (n - 1)
facts !! 1
  ~> (map fact [0..]) !! 1
  ~> (map fact (0:[1..])) !! 1
  ~> (fact 0 : map fact [1..]) !! 1
  ~> (map fact [1..]) !! (1 - 1)
  ~> (map fact (1:[2..])) !! (1 - 1)
  ~> (fact 1 : map fact [2..]) !! (1 - 1)
  ~> (fact 1 : map fact [2..]) !! 0
  ~> fact 1 ~> product [1..1] ~>* 1
```

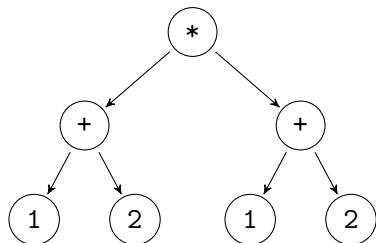
Striktnost a lenost

```
selectsort :: Ord a => [a] -> [a]
selectsort [] = []
selectsort xs = min : selectsort (withoutMin xs)
  where
    min = minimum xs
    withoutMin (y:ys)
      | y == min = ys
      | otherwise = y : withoutMin ys
```

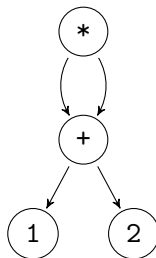
- striktní vzhledem ke struktuře seznamu (vyžaduje vyhodnotit seznam až po [])
- vyhodnotí všechny prvky až do té míry jak vyžaduje (<)
- ale produkuje výstup líně!
  - jaká je složitost `head (selectsort [10000,9999..0])`?
  - $O(n)$

Sdílení podvýrazů

`(1 + 2) * (1 + 2)`

`let a = 1 + 2 in a * a`

`square a = a * a`

`> square (1 + 2)`

Sdílení v GHCi

- standardně GHCi vypisuje hodnoty pomocí `print`, což obvykle způsobuje plné vyhodnocení
- pomocí `:sprint` lze vypsát bez vynucení vyhodnocení
- pozor, polymorfní výrazy se vyhodnocují vždy znovu

```
> a = 5 + 2 :: Int
```

```
> xs = [a, 1, 2, a, 3]
```

```
> :sprint xs
```

```
xs = _           -- xs je thunk (nevyhodnocený výraz)
```

```
> head xs
```

```
7
```

```
> :sprint xs
```

```
xs = 7 : _       -- ocásek xs se zatím nevyhodnotil
```

```
> length xs
```

```
5
```

```
> :sprint xs
```

```
xs = [7, _, _, 7, _]
```

Teoretická vsuvka: vyhodnocovací strategie

Striktní vyhodnocovací strategie

- výrazy vyhodnoceny při přiřazení do proměnných
- argumenty vyhodnoceny před voláním
- pořadí vyhodnocování obvykle do značné míry jasné ze zdrojového kódu
- typické pro imperativní jazyky, ale i mnohé funkcionální (*ML)

Normální/nestriktní vyhodnocovací strategie

- výrazy se vyhodnocují, až když jsou potřeba
- umožňuje existenci potenciálně nekonečných datových struktur
- pořadí vyhodnocení méně viditelné
- může mít větší spotřebu paměti (nevyhodnocené výrazy)

Líná vyhodnocovací strategie

- normální + sdílení podvýrazů

Vzory vynucují vyhodnocení

```
f1, f2, f3 :: [a] -> ()
```

```
f1 _ = ()
```

```
f2 (_:_) = ()
```

```
f3 (_:_:[]) = ()
```

```
f1 undefined ~>* ()
```

```
f2 undefined ~>* *** Exception: Prelude.undefined
```

```
f1 [] ~>* ()
```

```
f2 [] ~>* *** Exception: ...
```

```
f2 [undefined,undefined] ~>* ()
```

```
f3 [undefined,undefined] ~>* ()
```

```
f2 (undefined:undefined) ~>* ()
```

```
f3 (undefined:undefined) ~>* *** Exception: ...
```

- Argument se vyhodnocuje jen do hloubky nezbytně nutné k rozhodnutí, zda hodnota odpovídá vzoru.

- Vlnovkou před vzorem lze odložit pattern matching až do doby, kdy se nějaký argument navázaný vzorem použije.
- Takový vzor nevynucuje vyhodnocení a vždy uspěje.
- Srovnejte:

```
strict, lazy :: Bool -> Maybe Int -> Int
strict b (Just x) = if b then x else 0
lazy b ~(Just x) = if b then x else 0
```

```
strict False Nothing ~>* ???
```

```
lazy False Nothing ~>* ???
```

```
lazy True Nothing ~>* ???
```

- $f \sim(x, y) = g \ x \ y$ se přeloží na (něco jako)
 $f \ p = g \ (fst \ p) \ (snd \ p)$

seq vynucuje vyhodnocení

Funkce `seq :: a -> b -> b`

- `a `seq` b` zaručuje, že `a` bude vyhodnoceno, a vrátí `b`
- k vyhodnocení dojde až když něco vynutí výpočet výrazu `a `seq` b`
- nevyhodnocuje `a` plně, nýbrž jen po nejvyšší konstruktor:
`(undefined, undefined) `seq` 1 ~>* 1`
`undefined `seq` 1 ~>* *** Exception: ...`

Striktní aplikace (`$!`) `:: (a -> b) -> a -> b`

- obdoba (`$`), ale vynutí vyhodnocení argumentu před aplikací
- `f1 $! undefined ~>* *** Exception: ...`

★ Weak head normal form

`seq` vynucuje vyhodnocení pouze do tzv. *weak head normal form*:

- po nejvyšší (i část. aplik.) hodnotový konstruktor, nebo
- dokud výraz není λ -abstrakce, nebo
- dokud výraz není nedostatečně aplikovanou vestavěnou funkcí.

Příklady výrazů a jejich WHNF:

- `replicate 3 'A'` $\rightsquigarrow$ `(:) 'A'` (`replicate (3-1) 'A'`)
- `replicate 3` $\rightsquigarrow$ `\x -> x` : `replicate (3-1) x`
- `head` $\rightsquigarrow$ `\(x:xs) -> x`
- `(\x -> if x then Right else Left) (4 < 3)` $\rightsquigarrow$ `Left`
- `Just (replicate 3 'A')` už je ve WHNF
- `(+)` `(4 * 5)` už je ve WHNF (uvažujeme-li vestavěné plus)

Proč striktnost?

- striktní výpočet může být rychlejší, paměťově efektivnější

```
> :set +s
```

```
(0.18 secs, 74075592 bytes)
```

```
> const () $! product [1..100000]
```

```
()
```

```
(18.32 secs, 9052106864 bytes)
```

```
> :m + Data.List
```

```
> const () $! foldl' (*) 1 [1..100000]
```

```
()
```

```
(2.73 secs, 9045968328 bytes)
```

- `foldl'` je striktní verze `foldl`

Proč striktnost?

```
readFiles :: [FilePath] -> IO [String]
readFiles paths = mapM readFile paths
```

- `readFile` vrací obsah souboru líně
- soubor je zavřen až když je dočten na konec!
- lehce můžeme překročit limit na množství otevřených souborů
- `seq` nepomůže

Control.DeepSeq

Úplné/hluboké vyhodnocení.

```
import Control.DeepSeq
```

```
readFiles :: [FilePath] -> IO [String]
readFiles paths = forM paths $ \p ->
    withFile p ReadMode $ \h -> do
        c <- hGetContents h
        return $!! c
```

- `($!!) :: NFData a => (a -> b) -> a -> b`
plně vyhodnotí argument, pak aplikuje funkci
- `deepseq :: NFData a => a -> b -> b`
- `class NFData a where`
    `rnf :: a -> ()`
plně vyhodnotí argument

```
import Control.DeepSeq

data BinTree a = Empty
               | Node a (BinTree a) (BinTree a)
               deriving (Show, Eq)

instance NFData a => NFData (BinTree a) where
  rnf Empty = ()
  rnf (Node v t1 t2) = rnf v `seq` rnf t1 `seq`
                      rnf t2
```


Rozšíření BangPatterns

```
{- # LANGUAGE BangPatterns #-}
```

Umožňuje snadno vynutit striktnost u vzoru, výrazu **let**, argumentu hodnotového konstruktora.

```
data Tuple a b = Tuple !a !b
```

```
lazy, strict :: a -> ()
```

```
lazy _ = ()
```

```
strict !_ = ()
```

- taková hodnota je pak před aplikací funkce/konstrukturu vyhodnocena do WHNF (po první konstruktor)
- v **let** způsobí vyhodnocení příslušného výrazu před započítím vyhodnocování části **in** (striktní **let**)

```
($!) :: (a -> b) -> a -> b
```

```
($!) f x = let !ex = x in f ex
```

Rozšíření StrictData a Strict

```
{-# LANGUAGE StrictData #-}
```

- jako by všechna pole v datových definicích v *daném modulu* byla definována pomocí ! (z rozšíření BangPatterns)
- lenost může být vynucena vlnovkou (`data T = D ~Int`)

```
{-# LANGUAGE Strict #-}
```

- obsahuje StrictData
- argumenty funkcí, definice `where/let`, vazby v `case/do` jsou také striktní
- vnořené vzory a top-level definice nadále striktní nejsou

https://downloads.haskell.org/~ghc/latest/docs/html/users_guide/glasgow_exts.html#extension-StrictData

- **Data.List**: `foldl'`, `foldl1'` – akumulátorem je jediná, vždy vyhodnocená hodnota namísto potenciálně obrovského thunku (nevyhodnoceného výrazu).
- **Data.Map.Lazy** – *klíče* se vyhodnocují striktně (ukládají se už vyhodnocené pro rychlejší vyhledávání).
- **Data.Map.Strict** – *klíče i hodnoty* se ukládají vyhodnocené.
- ★ Pokročilé věci související s transformátory monád a **ST**.

Naprogramujte variantu ohodnocených binárních stromů se striktními hodnotami (**StrictValTree**), ale línou reprezentací stromové struktury, a variantu, která je plně striktní jak ve struktuře tak v hodnotách (**StrictTree**).

- rozmyslete si, pro jaké použití by se mohly jednotlivé varianty hodit a kdy byste naopak použili línou variantu
- rozmyslete si, jaké prostředky z tohoto cvičení chcete použít pro vynucení striktnosti v jednotlivých případech a proč
- pro obě verze stromů implementujte instanci **Functor**